

Wojna poza Europą. Nieograniczona wojna podmorska

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Film edukacyjny](#)
- [Audiobook + Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: *Fragment oświadczenia prezydenta W. Wilsona złożonego w Kongresie w sprawie wypowiedzenia wojny Niemcom przez Stany Zjednoczone*. Cytat za: *Teksty źródłowe do nauki historii w szkole*, nr 47, *Pierwsza wojna światowa 1914–1918*, oprac. A. Deruga, J. Derużyna, Warszawa 1960, s. 40–41.

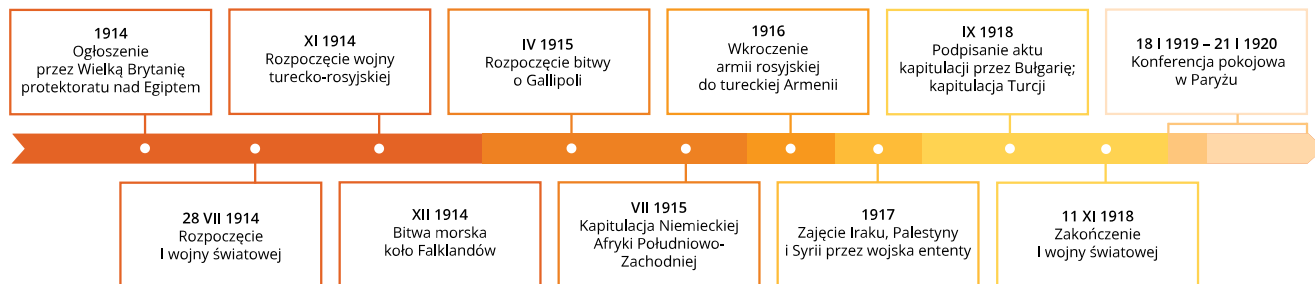
Wojna poza Europą. Nieograniczona wojna podmorska

Karykatura z 1895 r., kiedy świat po raz pierwszy usłyszał o masakrach Ormian. Kobieta z napisem „Armenia” błaga mężczyznę ściskającego worek z napisem „Angielskie interesy na Wschodzie”. Do kobiety zbliża się Turek, który za chwilę ją zasztyletuje. Anglik to widzi, ale nie zamierza reagować.

Źródło: Ldingley, Wikimedia Commons, domena publiczna.

Z uwagi na to, że niemieckie posiadłości pozaeuropejskie nie były tak rozwinięte jak kolonie państw ententy, działania wojenne obu stron w Afryce czy na Dalekim Wschodzie podczas I wojny światowej miały ograniczony charakter i nie wpłynęły znacząco na jej przebieg. W grudniu 1914 r. w bitwie morskiej niedaleko Falklandów marynarka brytyjska rozbiła dalekowschodnią flotę niemiecką, kończąc w zasadzie jej działalność w tym rejonie. Związana sojuszem z Wielką Brytanią Japonia zajęła posiadłości niemieckie w Chinach i na północnym Pacyfiku, a Wielka Brytania i jej dominia – na południowym Pacyfiku i w Nowej Gwinei.

Niemcy starali się wykorzystać swoją flotę do przełamania nałożonej przez Wielką Brytanię blokady morskiej, próbując odciąć dopływ zaopatrzenia dostarczanego na Wyspy i atakując zarówno statki ententy, jak i państw neutralnych. Jednak wojna podwodna, którą prowadzili, spowodowała włączenie się do działań militarnych również mocarstwa zza Atlantyku – Stanów Zjednoczonych.

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Twoje cele

- Opiszysz, jakie działania wojenne toczyły się poza Europą.
- Wyjaśnisz, dlaczego w czasie I wojny światowej prowadzono walki na obszarach skolonizowanych.
- Scharakteryzujesz, na czym polegała nieograniczona wojna podwodna, i ocenisz, czy przyniosła zakładane efekty.

Działania wojenne poza Europą

Askarys (tubylczy żołnierz afrykańskich sił kolonialnych) z flagą kolonialną Cesarstwa Niemieckiego w Niemieckiej Afryce Wschodniej.

Zwróć uwagę na mundur żołnierza. Czym różni się od munduru europejskich sił niemieckich?

Źródło: Bundesarchiv, Bild 105-DOA6369 / Walther Dobbertin, Wikimedia Commons, licencja: CC BY-SA 3.0.

W początkach wojny tylko oddziały stacjonujące w [Niemieckiej Afryce Wschodniej](#) podjęły znaczące działania, [Niemiecka Afryka Południowo-Zachodnia](#) skapitulowała już w lipcu 1915 roku. Głównym zadaniem kolonialnych wojsk niemieckich było zaangażowanie jak największej liczby żołnierzy brytyjskich, aby uniemożliwić Wielkiej Brytanii wysłanie posiłków do Europy. Z uwagi na fakt, iż przewaga Brytyjczyków była ogromna, działania Niemców przybrały charakter wojny podjazdowej i partyzanckiej, która trwała aż do 1918 roku.

Najważniejszym z frontów pozaeuropejskich był Bliski Wschód. Jesienią 1914 r. Turcja zaatakowała Rosję, chcąc zająć jej porty czarnomorskie i tym samym odciąć ją od dostaw brytyjskich. Rosja rozpoczęła ofensywę na Kaukazie, została jednak powstrzymana. W 1915 r.

wojska tureckie podjęły nieudany atak na Egipt, by zająć ważny dla Brytyjczyków Kanał Sueski. Imperium osmańskie stanowiło też zagrożenie dla brytyjskich pól naftowych w Persji i Kuwejcie. Zmagania o dostęp do nich trwały aż do października 1918 roku.

Tureckie stanowiska karabinów maszynowych. W czasie I wojny światowej karabinami maszynowymi dysponowały wszystkie armie biorące udział w konflikcie.

Jakie znaczenie dla przebiegu działań wojennych miało powszechne użycie karabinów maszynowych?

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Żołnierze niemieccy w Jerozolimie, 1914 r. Wojska niemieckie wspierały imperium osmańskie, w którego granicach od XVI w. leżała Jerozolima.

Zwróć uwagę na dzieci widoczne na pierwszym planie.

Jak myślisz, co czują, widząc żołnierzy?

Źródło: Bundesarchiv, Bild 146-1977-101-36, Wikimedia Commons, licencja: CC BY-SA 3.0.

Najbardziej krwawym epizodem wojny na Bliskim Wschodzie były walki o półwysep Gallipoli, leżący pomiędzy Morzem Egejskim a cieśniną Dardanele. Było to miejsce ważne ze strategicznego punktu widzenia, gdyż tędy wiodła droga na Morze Czarne. Opanowanie cieśniny znacznie ułatwiłoby [entencie](#) wspieranie zaopatrzeniem armii rosyjskiej (inna droga morska prowadziła przez Morze Bałtyckie, które było kontrolowane przez niemiecką marynarkę wojenną). W styczniu 1915 r. cieśninę Dardanele próbowała bez powodzenia sforsować [flota](#) ententy. Następnie przeprowadzono [desant](#) na

półwyspie Gallipoli. Walki trwały tam do stycznia 1916 r., kiedy to wojska sprzymierzonych musiały się wycofać. O Gallipoli walczyło ok. 500 tys. Francuzów, Brytyjczyków, Australijczyków i Nowozelandczyków oraz 700 tys. Turków. Straty wyniosły ok. 150 tys. zabitych i rannych żołnierzy ententy i 250 tys. tureckich.

Plaża „W” na przylądku Helles, 7 stycznia 1916 r., tuż przed ewakuacją wojsk brytyjskich. Opanowanie przez Brytyjczyków przyczółka Helles było częścią kampanii w Gallipoli.

Co wskazuje na to, że zdjęcie wykonano tuż przed wycofaniem się sił brytyjskich?

Źródło: Ernest Brooks, Wikimedia Commons, domena publiczna.

Na terytorium państwa tureckiego, głównie w Armenii Zachodniej, mieszkała licząca ok. 2,5 mln osób mniejszość ormiańska. Pod koniec XIX w., wykorzystując osłabienie imperium osmańskiego, coraz głośniej zaczęła się domagać autonomii. Doszło wtedy do pierwszych pogromów inspirowanych przez rząd turecki. W latach 1915–1916 pod pretekstem prowadzenia działalności prorosyjskiej najpierw aresztowano i wymordowano inteligencję ormiańską, a następnie wysiedlono całą ludność ormiańską z rodzinnych wiosek i miast we wschodniej Anatolii. Wysiedleni mieli się udać pieszo na tereny pustyni w Mezopotamii i Syrii. Chodziło o to, by doprowadzić ich do śmierci z wycieńczenia. Gdy niedobitki dotarły w końcu do miejsca przeznaczenia, wskazano im kolejne. Wiele kobiet uprowadzono do haremów. Dorosłych mężczyzn oddzielano od rodzin i mordowano.

Ormiańscy cywile prowadzeni do niewoli, eskortowani przez żołnierzy tureckich, miejscowość Elaziğ, 1915 r. Rzeź Ormian jest drugim po Holocauście najlepiej udokumentowanym i opisanym ludobójstwem dokonany przez władze państwowe.

Zwróć uwagę na uzbrojenie żołnierzy tureckich. Jak myślisz, o czym ono świadczy?

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

W wielu miejscach dochodziło do walk, m.in. w mieście Wan we wschodniej Turcji, gdzie społeczność ormiańska zdołała się obronić aż do nadejścia wojsk rosyjskich. W sumie szacuje się, że w czasie rzezi 600 tys. Ormian wymordowano na miejscu, a kolejne 600 tys. zginęło w czasie przymusowych wędrówek. Deportacji uniknęli jedynie Ormianie mieszkający w Stambule i Smyrnie.

Na początku 1916 r. Rosjanie wkroczyli do tureckiej Armenii. Tymczasem w Mezopotamii pod Kut al-Amara wojska tureckie wzięły do niewoli całą siedmiotysięczną armię brytyjską. Był to jednak ostatni tak znaczący sukces [państw centralnych](#) na Bliskim Wschodzie. W 1917 r. ententa zajęła Irak, Palestynę i Syrię, a klęska Bułgarii we wrześniu 1918 r. odcięła Turcję od [sojuszników](#). Zła sytuacja gospodarcza zmusiła ją w końcu do zawarcia rozejmu.

Nieograniczona wojna podmorska

Niemiecki U-9. Pierwsze wodowanie U-9 odbyło się w 1910 r. Statki te, uzbrojone w cztery wyrzutnie

Na początku wojny państwa ententy ogłosiły [blokade morską](#) Cesarstwa Niemieckiego. Oznaczało to, że każdy okręt niemiecki, a także neutralny kierujący się do niemieckich portów będzie uznany za wrogi. Wkrótce gospodarka niemiecka zaczęła odczuwać skutki blokady – brakowało surowców,

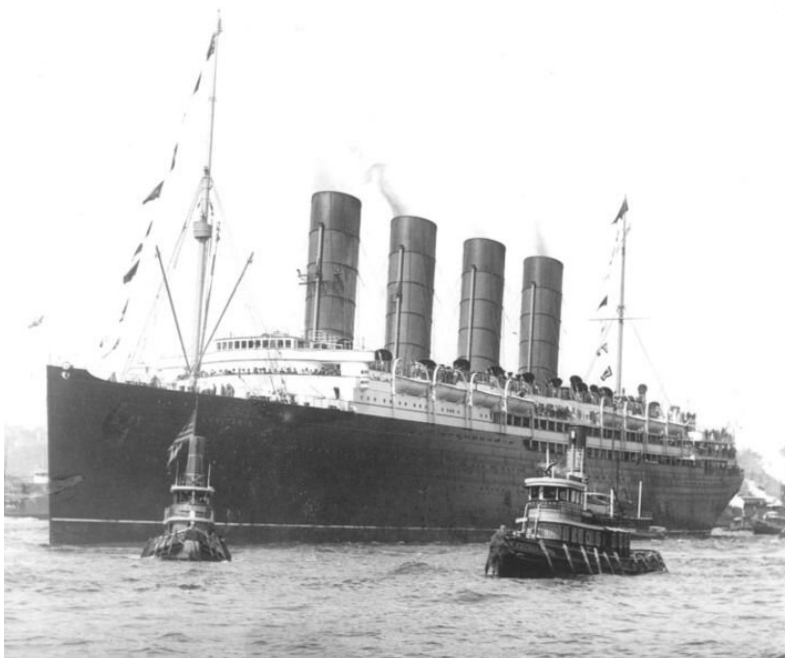
torpedowe, stanowiły trzon podwodnych sił Cesarskiej Marynarki Wojennej. Czy wyrzutnie są widoczne na zdjęciu?

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

a zwłaszcza węgla. W odpowiedzi Niemcy ogłosiły nieograniczoną wojnę podwodną. Od tej pory każdy okręt – handlowy, pasażerski lub wojenny, wrogi czy neutralny – miał się stać celem ataku

niemieckiej marynarki wojennej.

W 1915 r. niemiecki okręt podwodny storpedował bez ostrzeżenia brytyjski statek pasażerski „Lusitania”. Zginęło 1198 osób, w tym 128 Amerykanów. Wobec oburzenia neutralnych Stanów Zjednoczonych Niemcy ograniczyły wojnę podmorską. Jednak chęć przełamania brytyjskiej [blokady morskiej](#) blokadą podmorską oraz przerwania dostaw ze Stanów Zjednoczonych do Europy zadecydowały o tym, że 1 lutego 1917 r. Niemcy wróciły do swojej strategii. Z początku przynosiła ona efekty, paraliżując szlaki morskie.

Transatlantyk „Lusitania”. Przed I wojną światową był największym i najszybszym statkiem na szlaku atlantyckim, a także jednym z bardziej luksusowych.

Jaki to rodzaj statku?

Źródło: Collier's New Encyclopedia, Wikimedia Commons, domena publiczna.

„Lusitania” tonąca po storpedowaniu przez U-20. Na „Lusitanii” śmierć poniosło 1198 pasażerów, ocalały 764 osoby. Była to jedna z największych katastrof morskich w historii.

Podaj nazwę innego statku transatlantyckiego, który zatonął przed wybuchem I wojny światowej.

Źródło: nieznany, German Federal Archives, Wikimedia Commons, licencja: CC BY-SA 3.0.

Wkrótce jednak ententa opracowała skuteczne metody walki z niemieckimi okrętami podwodnymi: organizowano silnie chronione konwoje, a w niektórych rejonach rozłożono ogromne [zapory minowe](#), by uniemożliwić działania niemieckich [U-Bootów](#) przeciw transportom państw sprzymierzonych. Najistotniejszym jednak skutkiem działań okrętów niemieckich było przystąpienie do wojny Stanów Zjednoczonych w kwietniu 1917 roku.

Ciekawostka

Ersatz i gospodarka wojenna

Blokada morska zmusiła Niemców do zastępowania ersatzami (z niem. *Ersatz* – namiastka, surogat, też: erzac) niedostępnych surowców i produktów, głównie żywnościowych, substytutami produkowanymi na miejscu. Zamiast masła używano margaryny, zamiast cukru – sacharyny, zamiast czarnej herbaty – herbat ziołowych, a zimą 1915 r. pojawił się chleb kartoflany. Po katastrofalnych zbiorach w 1916 r. podstawowym pożywieniem stała się brukiew. Już w 1915 r. żywność w Niemczech objęto całkowitą reglamentacją. Wojna sprawiła, że państwowa kontrola nad gospodarką wzrosła także w innych krajach, nawet w Wielkiej Brytanii, w której rządzący liberałowie musieli przeprowadzić nacjonalizację przemysłu i kontrolować rynek wbrew swoim przekonaniom. W 1916 r. musieli również zgodzić się na wprowadzenie powszechnego poboru do wojska.

Słownik

Niemiecka Afryka Wschodnia

istniejąca w latach 1885–1919 niemiecka kolonia w środkowo-wschodniej Afryce, obejmowała tereny Tanganiki, Rwandy oraz Burundi

Niemiecka Afryka Południowo-Zachodnia

niemiecka kolonia istniejąca w latach 1884–1915 w południowej Afryce (obecnie tereny te należą do Namibii)

U-Boot

(skrót od niem. *Unterseeboot*) niemiecka łódź podwodna, od początku XX w. wchodząca w skład marynarek wojennych mocarstw europejskich

zapory minowe

system obrony na przewidywanym obszarze natarcia (desantu) przeciwnika z rozmieszczonymi wg określonego schematu licznymi grupami min

blokada morska

polityka odcięcia danego państwa od dostaw strategicznie ważnych surowców

ententa

(franc. *entente* – porozumienie, sojusz) sojusz pomiędzy Wielką Brytanią, Francją i Rosją, był odpowiedzią na zawarte w 1882 r. trójprzymierze

państwa centralne

sojusz państw walczących przeciw państwom ententy w czasie I wojny światowej, tworzyły go Niemcy i Austro-Węgry, wspierała je także Turcja

flota

zespół okrętów wojennych przeznaczonych do prowadzenia działań bojowych samodzielnie lub wspólnie z innymi rodzajami sił zbrojnych

desant

(z franc. *descente* – schodzenie, zejście, wysiadanie) operacja wojskowa, której celem jest przerzucenie na teren wroga własnych wojsk (drogą morską albo powietrzną) tak określa się również biorące udział w takich działaniach oddziały militarne

sojusz

umowa między państwami, partiami politycznymi lub osobami, które zobowiązują się do współpracy i udzielania sobie wzajemnej pomocy; też: grupa państw, partii politycznych lub osób, które zawarły taką umowę

nieograniczona wojna podwodna

polityka atakowania wszystkich statków, nawet należących do państw neutralnych, ogłoszona przez Niemcy w 1915 r.; ograniczona po zatargu dyplomatycznym ze Stanami Zjednoczonymi w wyniku zatopienia „Lusitanii”, wznowiona w 1917 r.

Słowa kluczowe

wojna podwodna, I wojna światowa, wojna poza Europą, przebieg I wojny światowej, ententa, państwa centralne, blokada morska

Bibliografia

J. Tyszkiewicz, E. Czapiewski, *Historia powszechna. Wiek XX*, PWN, Warszawa 2012.

J. Pajewski, *Historia powszechna 1871–1918*, PWN, Warszawa 1994.

Teksty źródłowe do nauki historii w szkole, nr 47, *Pierwsza wojna światowa 1914–1918*, oprac. A. Deruga, J. Derużyna, Warszawa 1960.

Film edukacyjny

Polecenie 1

Zapoznaj się z filmami, a następnie wykonaj kolejne polecenia.

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/DS2x0KfTA>

Nagranie filmowe lekcji pod tytułem *Wojna poza Europą – część 1*.

Polecenie 2

Podaj rok, w którym Turcja przystąpiła do I wojny światowej, a następnie wymień fronty, które otworzyły się przez przystąpienie tego kraju do wojny.

Twoja odpowiedź

Polecenie 3

Wyjaśnij, dlaczego w czasie I wojny światowej prowadzono walki poza Europą, na obszarach skolonizowanych.

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/DS2x0KfTA>

Nagranie filmowe lekcji pod tytułem *Wojna poza Europą – część 2*.

Twoja odpowiedź

Polecenie 4

Wyjaśnij, jaki był cel zastosowania przez Niemców okrętów podwodnych w czasie I wojny światowej. Czy go osiągnęli?

Twoja odpowiedź

Polecenie 5

Wytłumacz, dlaczego Niemcy podjęli ryzyko związane z nieograniczoną wojną podwodną, zrezygnowali zaś ze zwiększonych działań konwencjonalnej floty.

Tvoja odpowiedź

Audiobook + Sprawdź się

Polecenie 1

Zapoznaj się z audiobookiem, a następnie wykonaj kolejne polecenia i ćwiczenia.

Audiobook można wysłuchać pod adresem: <https://zpe.gov.pl/b/PBOnwhbzS>

Memoriał szefa sztabu admiralicji niemieckiej, admirała Henninga von Holtzendorffa, do szefa Sztabu Generalnego, marszałka Paula von Hindenburga, w sprawie stosowania nieograniczonej wojny podwodnej, 22 grudnia 1916 roku.

I. Wojnę trzeba rozstrzygnąć przed jesienią 1917 roku, jeśli nie ma się ona zakończyć ogólnym wyczerpaniem wszystkich jej uczestników, a tym samym dla nas fatalnie.

II. Spośród naszych wrogów Włochy i Francja są już tak poważnie osłabione w swoich podstawach ekonomicznych, że są zmuszane do walki jedynie dzięki energii i zasobom Anglii. Jeśli uda nam się złamać kręgosłup Anglii, wojna zostanie natychmiast rozstrzygnięta na naszą korzyść. Kręgosłupem Anglii jest flota handlowa, która zapewnia import niezbędny dla ich przetrwania i przetrwania przemysłu zbrojeniowego Wysp Brytyjskich, a także zapewnia [Anglii] zdolność do płacenia za import z zagranicy. [...]

III. Jeśli dotychczasowe osiągnięcia w naszej walce z flotą handlową były zachęcające, to wyjątkowo słabe w tym roku światowe zbiory zbóż, w tym paszowych, dają nam wyjątkową szansę, której nikt odpowiedzialny nie może odrzucić. Zarówno USA, jak i Kanada prawdopodobnie zaprzestaną eksportu zboża do Anglii w lutym. Wtedy kraj ten będzie musiał czerpać dostawy zboża z bardziej odległej Argentyny, ale ponieważ Argentyna będzie w stanie dostarczyć bardzo ograniczone ilości z powodu słabych zbiorów, Anglia będzie musiała zwrócić się do Indii, a głównie do Australii. W załączniku szczegółowo wyjaśniono, w jaki sposób takie zwiększenie długości szlaków dostawczych zboża będzie wymagało, dla samych dostaw zboża, dodatkowych statków o pojemności 720 000 ton. [...]

IV. W tak sprzyjających okolicznościach energiczny cios wymierzony z całą mocą przeciwko angielskiej flocie handlowej obiecuje pewien sukces w taki sposób, że muszę [...] podkreślić, że naszym jasno określonym celem strategicznym jest [...] zniszczenie zdolności transportu morskiego [wroga], a także, że z wojskowego punktu

widzenia byłoby nieodpowiedzialne, gdybyśmy nie użyli teraz broni podwodnej. [...] Po obecnie prowadzonej wojnie podwodnej [ograniczonej] i krążowniczej [z użyciem krążowników] nie można oczekiwać decydującego rozstrzygnięcia [...].

V. Opierając się na miesięcznym tempie zniszczenia statków (600 000 ton) w ramach kampanii nieograniczonej wojny podwodnej, [...] oraz na dobrze uzasadnionym szacunku, [...] że co najmniej dwie piąte neutralnych statków zawijających do Anglii, zostanie zniechęconych przez taką kampanię, jest oczywiste, że obecny wolumen handlu morskiego Anglii zmniejszy się o 39% w ciągu pięciu miesięcy. Byłoby to dla Anglii nie do zniesienia [...] ze względu na jej zdolność do kontynuowania działań wojennych. Już teraz kraj ten stoi u progu kryzysu żywnościowego, który wkrótce zmusi go do podjęcia próby podjęcia takich samych działań w zakresie reglamentacji żywności, jakie my, jako kraj zablokowany byliśmy zmuszeni przyjąć od wybuchu wojny. [...]

Ponadto nieograniczona kampania łodzi podwodnych odciąłaby Anglię od handlu z Danią i Holandią, co spowodowałoby natychmiastowy niedobór tłuszczów, ponieważ jedna trzecia całego importu masła i całego importu margaryny do Anglii pochodzi z Danii i Holandii. Co więcej, zagrażając szlakom morskim do Skandynawii i intensyfikując działania przeciwko hiszpańskiemu handlowi rudami żelaza, doprowadziłoby to do niedoboru rudy i drewna. To automatycznie zmniejszy produkcję węgla [...]. W konsekwencji zmniejszyłoby to również produkcję surówki, stali, a następnie produkcję amunicji, która jest zależna od obu tych surowców. [...]

Zdaję sobie sprawę, że nawet zmniejszenie o jedną piątą handlu morskiego w Anglii będzie miało poważny wpływ na podaż w Anglii. Uważam jednak, że obecne angielskie władze pod przywództwem Lloyda George'a, który jest absolutnie zdeterminowany, nie zostałyby tym zmuszone do zawarcia pokoju [...]. Ten efekt można osiągnąć jedynie poprzez kampanię nieograniczonej wojny łodzi podwodnych, która jest, moim zdaniem, nieodzownym warunkiem sukcesu. [...]

VI. Po ogłoszeniu nieograniczonej wojny podwodnej rząd Stanów Zjednoczonych będzie ponownie zmuszony do podjęcia decyzji, czy przyjąć konsekwencje swojego poprzedniego stanowiska w stosunku do nieograniczonej wojny podwodnej, czy też nie. Jestem absolutnie zdania, że wojna ze Stanami Zjednoczonymi jest tak poważną sprawą, że należy podjąć wszelkie działania, aby jej uniknąć. Strach przed dyplomatycznym zerwaniem nie powinien jednak skłaniać nas do rezygnacji z użycia broni, która obiecuje nam zwycięstwo.[...]

Pozostaje zagadnienie, jak zachowałaby się Ameryka wobec pokoju, do którego Anglia zostałaby zmuszona. Jest mało prawdopodobne, aby zdecydowała się kontynuować wojnę przeciwko nam, ponieważ nie ma możliwości zdecydowanego uderzenia w nas, podczas gdy jej handel morski ucierpiałby od ataków naszych łodzi podwodnych. W istocie należy się spodziewać, że Ameryka dołączy do Anglii i zawrze pokój w celu przywrócenia normalnych warunków ekonomicznych.

Dochodzę zatem do wniosku, że rozpoczynając nieograniczoną wojnę łodziami podwodnymi, tak aby doprowadzić do pokoju przed żniwami 1917 r., tzn. przed 1-ym sierpnia, musimy liczyć się z zerwaniem z Ameryką, gdyż nie ma wyboru. Rychło rozpoczęta nieograniczona wojna łodziami podwodnymi, mimo niebezpieczeństwa zerwania z Ameryką, jest odpowiednim środkiem prowadzącym do zakończenia wojny. Jest to też jedyna droga do tego celu.

VII. [...] Aby osiągnąć wymagane rezultaty, nieograniczona wojna podwodna musi rozpocząć się nie później niż 1 lutego. Proszę Waszą Ekszelencję o rozstrzygnięcie, czy sytuacja militarna na kontynencie, zwłaszcza w odniesieniu do krajów neutralnych, pozwoli na realizację planu we wspomnianym terminie. Dla powzięcia niezbędnych przygotowań potrzebuję trzech tygodni.

[...]

Źródło: Artykuł *Exhibit 29: Memorandum Admiral Holtzendorff to Field Marshal von Hindenburg*, SSEW, dostęp online: www.ssew.nl/exhibit-29-memorandum-admiral-holtzendorff-field-marshal-von-hindenburg, 20 marca 2021 r.

Polecenie 2

Wyjaśnij, co autor tekstu uważa za cel prowadzenia nieograniczonej wojny podwodnej i dlaczego uważa ją za jedyny sposób osiągnięcia tego celu.

Tvoja odpowiedź

Polecenie 3

Przedstaw ryzyko, jakie w prowadzeniu nieograniczonej wojny podwodnej widzi autor tekstu, a następnie opisz, jak rozstrzyga ten dylemat.

Twoja odpowiedź

Zapoznaj się z tekstem, a następnie wykonaj polecenie.

“ **Fragment oświadczenia prezydenta W. Wilsona złożonego w Kongresie w sprawie wypowiedzenia wojny Niemcom przez Stany Zjednoczone**

Już 3 lutego przedłożyłem panom nadzwyczajną zapowiedź rządu niemieckiego, iż [...] zamierza porzucić wszelkie prawne i ludzkie skrupuły i że będzie łodziami podwodnymi zatapiać wszystkie okręty, które by próbowały dotrzeć do nieprzyjacielskich portów. [...]

Okręty neutralne i zaprzyjaźnione zatapia się tak samo, jak okręty nieprzyjacielskie; nawet okręty szpitalne, mające wolny glejt rządu niemieckiego, zatapiano z takim samym brakiem litości i zasad.

Prawo międzynarodowe rozwinęło się moralnie wśród skąpych dotąd rezultatów, ale rząd niemiecki zniósł nawet to minimum prawa pod pozorem odwetu i konieczności. Nie mam tu na myśli teraz jedynie szkód materialnych, chociaż i te są wielkie, lecz myślę tylko o zgonie nie walczących mężczyzn, kobiet i dzieci. Obecna wojna niemiecka przeciwko handlowi jest wojną przeciw humanitarności i przeciw wszystkim narodom. [...]

Spełniając bez wahania mój konstytucyjny obowiązek, radzę Kongresowi by oświadczył, że ostatnia działalność rządu niemieckiego jest faktycznie wojną przeciw rządowi i narodowi Stanów Zjednoczonych, by przyjął stan wojenny, który został Ameryce narzucony.

Opisz reakcję prezydenta USA na rozpoczęcie przez Niemcy nieograniczonej wojny podwodnej. Jak ją uzasadnił?

Ćwiczenie 2

Uporządkuj wydarzenia w kolejności chronologicznej, od najwcześniejszego do najpóźniejszego.

przystąpienie USA do I wojny światowej

zakończenie I wojny światowej w Europie

ogłoszenie nieograniczonej wojny podwodnej przez Niemcy

próba sforsowania Dardaneli przez flotę aliancką

kapitulacja sił niemieckich w Afryce Wschodniej

zajęcie Samoa przez wojska nowozelandzkie

Dla nauczyciela

Autor: Martyna Wojtowicz

Przedmiot: Historia

Temat: Wojna poza Europą. Nieograniczona wojna podmorska

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

Zakres podstawowy

XXXVII. I wojna światowa. Uczeń:

2) opisuje charakter działań wojennych na różnych frontach;

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- opisuje działania wojenne, które prowadzono poza Europą;
- wyjaśnia, dlaczego wojna objęła także tereny Afryki i Azji;
- tłumaczy, czym była rzeź Ormian, do której doszło na terenie imperium osmańskiego;
- wyjaśnia pojęcie nieograniczonej wojny podwodnej i jej konsekwencje dla przebiegu I wojny światowej.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- rozmowa nauczająca z wykorzystaniem ćwiczeń interaktywnych;
- analiza materiału źródłowego (porównawcza);
- dyskusja.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda;
- telefony z dostępem do internetu.

Przebieg lekcji

Przed lekcją:

1. Przygotowanie do zajęć. Nauczyciel loguje się na platformie i udostępnia uczniom e-materiał „Wojna poza Europą. Nieograniczona wojna podmorska”. Prosi uczestników zajęć o zapoznanie się z tekstem w sekcji „Przeczytaj” i multimedium w sekcji „Film edukacyjny” tak, aby podczas lekcji mogli w niej aktywnie uczestniczyć i wykonywać polecenia.
2. Nauczyciel poleca dwóm wybranym uczniom (albo ochotnikom), aby przygotowali prezentacje w oparciu o informacje zawarte w sekcji „Przeczytaj” oraz multimedium, które w fazie wstępnej przedstawią na forum klasy. Uczniowie mogą opracowywać je w grupach do maksymalnie trzech osób. Każdy z dwóch uczniów lub każda z dwóch grup skupia się na innym zagadnieniu: pierwsza na działaniach wojennych toczonych poza Europą, druga – na zagadnieniu nieograniczonej wojny podwodnej.

Faza wstępna:

1. Prowadzący lekcję określa cel zajęć i informuje uczniów o ich planowanym przebiegu. Wyświetla na tablicy temat lekcji.
2. Raport z przygotowań. Nauczyciel za pomocą dostępnego w panelu użytkownika raportu sprawdza przygotowanie uczniów do lekcji, m.in. kto zapoznał się z udostępnionym e-materiałem. Nauczyciel poleca uczniom przygotować w parach pytania związane z tematem lekcji. Czego uczniowie chcą się dowiedzieć? Co ich interesuje w związku z zakresem zajęć? Będą to obowiązujące uczniów kryteria sukcesu.

Faza realizacyjna:

1. Nauczyciel przypomina o prezentacjach przygotowanych przez uczniów przed lekcją. Prosi wybrane osoby lub przedstawicieli grup o zaprezentowanie efektów swojej pracy przed resztą klasy. Po prezentacji uczniowie krótko o niej dyskutują, dodają informacje, które ich zdaniem warto uwzględnić. Prowadzący może korygować odpowiedzi i je uzupełniać.
2. Praca z drugim multimedium („Audiobook + Sprawdź się”). Nauczyciel wprowadza uczniów w treść polecenia 2: „Wyjaśnij, co autor tekstu uważa za cel prowadzenia nieograniczonej wojny podwodnej i dlaczego uważa ją za jedyny sposób osiągnięcia tego celu”. Uczniowie wykonują je w parach, a następnie porównują swoje rozwiązanie z innym zespołem, omawiając kolejno wykonane kroki. Wybrana osoba przedstawia odpowiedź na forum klasy, nauczyciel z pozostałymi uczniami się do niej odnosi. W podobny sposób uczniowie wykonują polecenie 3: wskazują ryzyko, jakie w prowadzeniu nieograniczonej wojny podwodnej widział autor memoriału.
3. Uczniowie wykonują indywidualnie ćwiczenia 1 i 2 dołączone do drugiego multimedium. Następuje wspólne omówienie rozwiązań na forum klasy.

Faza podsumowująca:

1. Wybrany uczeń podsumowuje zajęcia, zwracając uwagę na nabyte umiejętności. Nauczyciel prosi, aby uczniowie zweryfikowali, czy uzyskali odpowiedzi na zadane na początku zajęć pytania.
2. Prowadzący ocenia przedstawione prezentacje, a także pracę uczniów w czasie lekcji.

Praca domowa:

1. Wykonaj polecenia dołączone do dwóch filmów edukacyjnych.

Materiały pomocnicze:

J. Tyszkiewicz, E. Czapiewski, *Historia powszechna. Wiek XX**, PWN, Warszawa 2012.

J. Pajewski, *Historia powszechna 1871–1918*, PWN, Warszawa 1994.

Teksty źródłowe do nauki historii w szkole, nr 47, *Pierwsza wojna światowa 1914–1918*, oprac. A. Deruga, J. Derużyna, Warszawa 1960.

Wskazówki metodyczne:

Zarówno materiały filmowe, jak i nagranie dźwiękowe mogą zostać wykorzystane do opracowania przez uczniów podsumowania materiału (w ramach pracy domowej, zamiast wykonywania poleceń).